

Worry
escape

TALOUSPAKOPELI

PELIOHJEET:

- Peli aika on 45 minuuttia.
- Pelissä ei ole pelilautaa, ja kaikki ratkaisuun tarvittavat vihjeet ja pulmat löydätte edessänne olevista papereista.
- Saksia saa käyttää vain kuvasymbolin niin osoittaessa.
- Kun olette ratkaisseet jonkin tehtävistä, kirjatkaa vastaus taloussuunnitelmaan.
- Jos jäätte jumiin, voitte pyytää apua pelinvetäjältä.
- Kun koko taloussuunnitelma on ratkaistu, pelinvetäjä tarkistaa vastauksenne.
- Ratkaisukoodi on taloussuunnitelman kolminumeroinen lopputulos.

Aloittakaa pelaaminen lukemalla Kainon tarina ja edetkää pelin ohjeistamalla tavalla. Onnea peliin!

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

AMMATTIKORKEAKOULU
University of Applied Sciences

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND

Kilpailu- ja
kuluttajavirasto

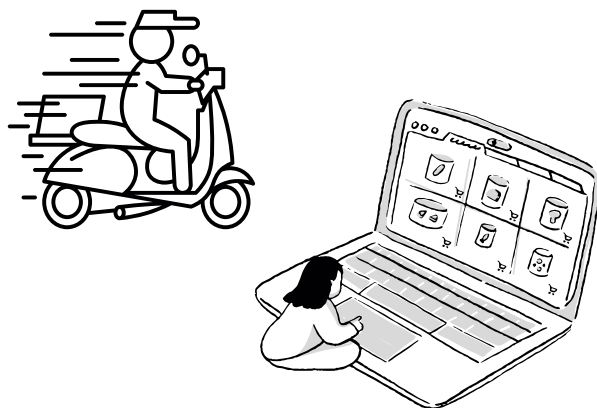
KAINON TARINA

On syyskuun viimeinen päivä. Kaino istuu vuokra-asunnossaan, ja laskuja pitäisi maksaa, mutta Kainon säästö- ja käyttötilin saldot näyttävät nollaa syyskuun jälkeen.

Miten mä en voi 20-vuotiaana vielä osata hoitaa mun talousasioita?

Kainon suurimpia taloutta rasittavia tapoja ovat nettishoppailu ja ruoan kotiinkuljetus.

Laskuja tulee joka viikko, vaikka edellisetkin on maksamatta. Kaino on juuri asettunut omaan vuokratotiin, mutta tällä menolla hän joutuu palaamaan vanhempien luokse ennen vuodenvaihdetta.

Kun Kaino avaa maksumuistutuksia, hänen ahdistuksensa talousasioita kohtaan vain kasvaa.

Penkoessaan laskuja läpi Kaino löytää laskujen joukosta raha-asioiden hoitoa käsittelevän esitteen. Hän alkaa tutkia sen kääntöpuolelta löytyvää taloussuunnitelmaa.

OTTAKAA NYT ESILLE TALOUSSUUNNITELMALOMAKE

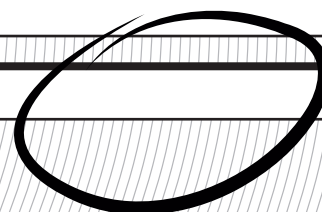
TALOUSSUUNNITELMA

Kaino ryhtyy täydentämään taloussuunnitelmaa. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että osa tulevan kuukauden tulojen ja menojen tiedoista on hukassa. Kaino huomaa suunnitelman alakulmassa muistilapun ja muistaa nähneensä kuvion jossain.

SYYSKUUN TOTEUTUNUT	KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT RAHAT	LOKAKUUN ARVIO
0	Palkka	
300	Asumistuki	
280	Opintoraha	
791	Säästötili	
0	Muut tulot	
1371	Yhteensä	
0	Opintolaina	
1371	Yhteensä	

MENOT		
50	Ruoka kotona	
68	Ruoka koulussa	
450	Kotiin tilattu ruoka	
435	Vuokra + lämmitys ja vesi	
8	Sähkö	
150	Vaatteet	
0	Terveys	
50	Bussi- ja junaliput	
50	Puhelin & internet	
10	Vakuutusmaksu	
0	Säästötilille laitettava	
100	Muut menot	
1371	Menot yhteensä	

0	YHTEENSÄ	
---	-----------------	--

TIETOISKUT

Hienoa, kuvio löytyi. Kaino alkaa lukea tietoiskuja. Niissä on tärkeitä tietoja, jotka kannattaa pitää mielessä, mutta lisäinfoa tarvitaan. Budjetti-kohdasta löytyykin tärkeä neuvo, kuinka edetä.

LASKUJEN MAKSAMINEN	SÄÄSTÄMINEN
Yksinkertaisin tapa maksaa laskuja on tilata ne e-laskuna suoraan mobiilipankkiin. Sinun ei tarvitse näppäillä numeroita, vaan ainoastaan muistaa tarkistaa laskun oikeellisuus ja hyväksyä lasku. Voit myös halutessasi lisätä maksut automaattisesti hyväksyttäväksi, jolloin et unohda yhtäkään eräpäivää.	Säästämisen voi aloittaa pienelläkin summalla kuukaudessa, joko toiselle pankkitilille tai vaikka rahastoon. Tärkeintä olisi kasvattaa pientä puskurirahastoa pahan päivän varalle. Nyrkkisääntönä pidetään 10 prosenttia tuloista (palkka, tuet, muut tulot, ei laina) säästöön. Eli 1 000 €:n tuloista säästöön menee 100 €.
HUIJAUSSIVUSTOT JA HUIJAUKSET	MAKSUMUISTUTUS - PERINTÄ
Aikaisemmin huijauksen saattoi tunnistaa tökeröstä kielestä ja heikosta ulkoasusta. Nykypäivänä huijaukset ovat aidon näköisiä ja taidokkaita. Tunnistat huijaussivuston tarkistamalla selaimen osoitteen, sivuston salauksen ja varmenteen. Vältä menemästä somesta suoraan klikkaamalla ostoksille. Turvallisempaa on kirjoittaa verkkokaupan osoite selaimen osoiteriville. Jos epäilet huijausta tai tullee huijatuksi, kannattaa asian selvittäminen aloittaa välittömästi. Huijatuksi tulemista ei tarvitse hävetä.	Laskut tulee maksaa eräpäivään mennessä. Laskun lähettämisen ja eräpäivän välillä on yleensä kaksi viikkoa maksuaikaa. Viivästyskorko alkaa kertyä heti eräpäivän jälkeen. Jos et maksa laskua eräpäivään mennessä, saat 1-2 maksumuistutusta. Maksumuistutus tulee yleensä aikaisintaan 14 vuorokauden kuluttua laskun eräpäivästä. Maksumuistutuksesta voidaan veloittaa enintään 5,00 €. Maksumuistutuksesta ei seuraa vielä maksuhäiriömerkintää. Epäselvästä laskusta pitää aina reklamoida lähettäjälle. Jos et pysty maksamaan, neuvottele maksuaikataulusta laskun lähittäneen tahon kanssa.
SÄHKÖSOPIMUS	OPINTOTUKI
Sähkö sopimus kannattaa tehdä ainakin pari viikkoa ennen muuttoa verkossa tai soittamalla sähköyhtiölle. Sähkö sopimusta tehdessäsi kiinnitä huomiota sopimustyyppiin: määräaikainen vai toistaiseksi voimassa oleva ja sekä tuleeko sähkönsiirto samalta yritykseltä. Toistaiseksi voimassa olevasta sopimuksesta pääsee irti, määräaikaisesta ei useimmiten ennen sopimuksen loppumista. Sähkö lasku on hyvä aika ajoin katsoa läpi, ettet vain satu maksamaan liikaa sähköstä. Tunnista mainonta ja käytä hintavertailuun viranomaislähdettä https://sahkonhinta.fi/.	Opintotuki koostuu opintorahasta ja opintolainasta. Opintolaina haetaan pankista lukuvuodeksi kerrallaan, mutta opiskelija voi itse päättää, paljonko lainaa nostaa. Opintolainaa nostettaessa tulee huomioida nostokulut, jotka ovat pankkikohtaisia. Korkeakouluopiskelija saa lainaa 850,00 € (2024) kuukaudessa. Lainan takaisinmaksu alkaa yleensä kaksi vuotta valmistumisen jälkeen. Opintolainaan voi hakea opintolainan osittaista hyvitystä tietyin ehdoin.
MAINONTA EI SAA JOHTAA HARHAAN	BUDJETTI
Alennusmyynnissä myyjän on ilmoitettava tuotteen alin hinta edeltäneiden 30 päivän aikana. Tämän avulla kuluttaja pystyy arvioimaan alennuksen oikeellisuutta.	Selvitä ensin käytettävissä olevat tulot, tuet ja tilien saldot, jotta näet, paljonko voit käyttää rahaa velkaantumatta. Selvitä menot hyödyntämällä edellisen kuukausien menoja ja tiedossa olevia kuluja. Lopuksi vähennä summat toisistaan.

Käytettävissä olevat rahat löydetty, mahtavaa! Mitäs piti seuraavaksi selvittää... olisiko ne menot? Onkohan bussikortilla vielä rahaa?

A S U M I N E N

S Ä Ä S T Ä M I N E N

U L O S O T T O

M E N O T

I N D E K S I

S I J O I T T A M I N E N

T A L O U S

U U S I

K O R T T I

I N F L A A T I O

3 0 0

O M I S T A M I N E N

P R I M E K O R K O

I M F

N E T T O

T A L O U S T A I D O T

O H J A U S K O R K O

T U L O

U U D I S K O H D E

K E S K U S P A N K K I

I K Ä V Ä H E N N Y S

2 8 0 + 8 5 0

P A N K K I

A R K I

L U O T T O

K O R K O

K Ä T E I N E N

A S I O I N T I

0

Kännykässä oleva bussikortti näyttää saldoksi nollaa, ja Kaino tarkistaa uuden bussikortin hinnan. Samalla hän muistaa äitinsä sanat:

< Reittiehdotukset

📍 Eteläkatu 14, Joensuu X ↕

📍 Yliopistokatu E, Joensuu X

🕒 Lähtöaika 09:34 ▼

⚙️ Asetukset

-3°C

20 min

1,4 km

5 min

1,5 km

▲ Aiempia lähtöjä

09:42 - 10:03 21 min

🚶 6 🚌 11 🚶 9 >

Lähtee klo 09:48 pysäkillä Tiedepuisto L

09:56 - 10:12 15 min

🚶 6 🚌 7 🚶 7 >

Lähtee klo 10:03 pysäkillä Tiedepuisto I

10:57 - 11:13 16 min

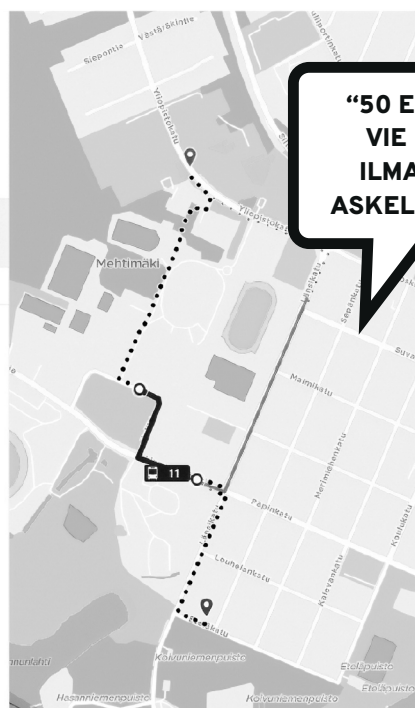
🚶 6 🚌 7 🚶 7 >

Lähtee klo 11:04 pysäkillä Tiedepuisto I

11:43 - 12:04 21 min

🚶 6 🚌 103 🚶 9 >

Lähtee klo 11:50 pysäkillä Tiedepuisto L

“50 EUROA KUUSSA
VIE MINNE VAAN.
ILMAISTA KULKEE
ASKEL KERRALLAAN.”

Päätettyään kulkemiseen käytettävän summan Kaino alkaa pohtia muita pakollisia menoja.

“KIRJOITIN NE JOHONKIN JOSKUS...”

Muistiinpanot löytyivät, mahtavaa!

PAKOLLISET MENOT LOKAKUU

OPISKELIJA-ASUNNON

- KJ D Ö G S ON 435 € KUUKAUDESSA SIS.LÄMMITYKSEN JA VEDEN.

- TALOUHTIÖN Ä C I W G C W I MAKSAA Ö S Ö H Ä Ö N B B W C I Q EUTROA KUUKAUDESSA

- SÄHKÖNSIIRTO LASKUA EI TULE LOKAKUUSSA, SÄHKÖLASKU TULEE (ERI YHTIÖT).

- E J Z W A Ä C LASKU ON 30 EUTROA KUUKAUDESSA

- K S Ö J J I J H LASKU ON 10 EUTROA KUUKAUDESSA

- LOKAKUUSSA EI OLE TIEDOSSA MATKUSTAMISTA, EIKÄ I W G K W N I W W C LIITTYVÄ MAKSUA

- B J J I B W C D I KAKSI MAKSAMATONTA MAKSUMUISTUTUSTA

- PAKOLLISET OSTOKSET TALVITAKKI!

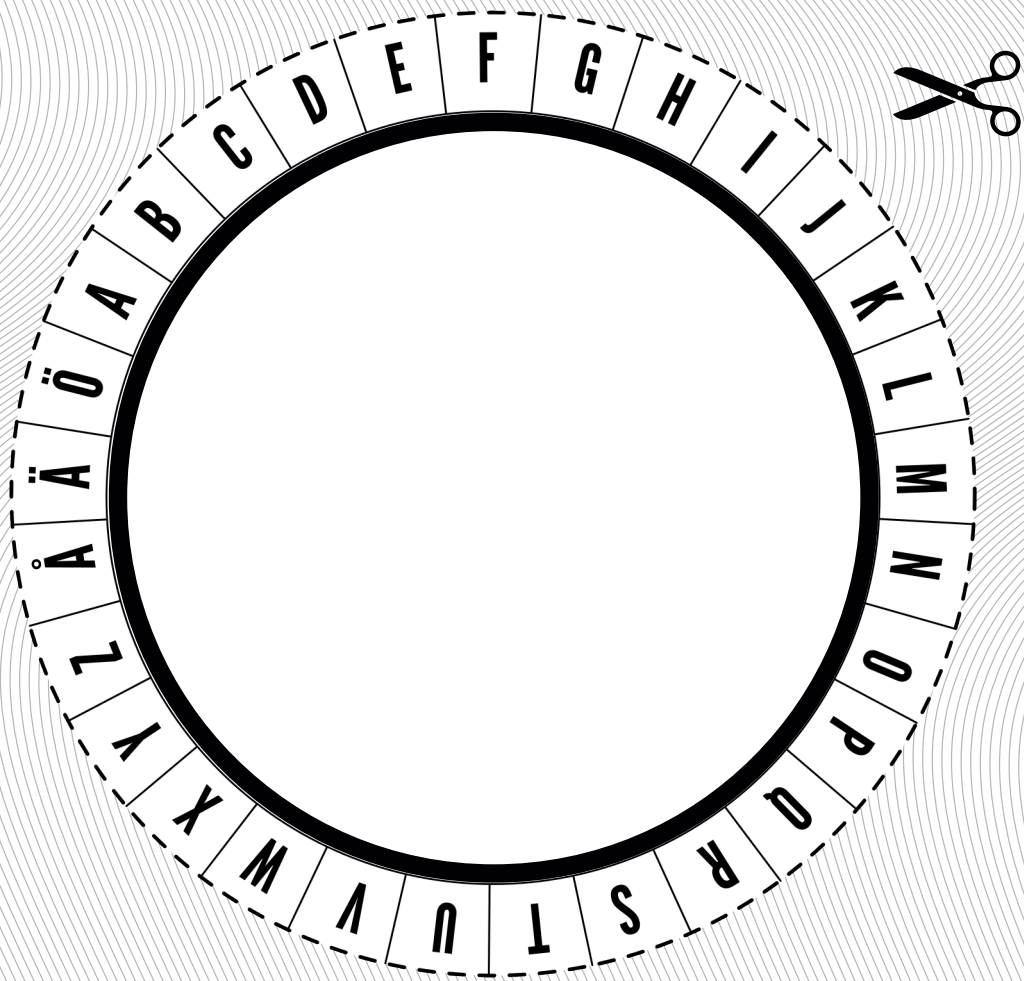
KÄYTETTÄVISSÄ OLEVAT RAHAT

- ASUMISTUKI TULEE ALKUKUUSTA
- OPINTORAHAA ALKUKUUSTA
- LOKAKUULLE LAINAN NOSTO MAHDOLLINEN (EI NOSTOJA VIELÄ TÄNÄ VUONNA)
- MAMMA VELKAA

Selvitettyään pakolliset menonsa Kaino kaivaa esille laskupinon, jossa on maksumuistutukset.

Yllätyksekseen Kaino löytää kolme maksumuistutusta.
"Olenko ollut näin hajamielinen", Kaino pohtii.

WElaskutus
Mallikuja 123
01000 Joensuu
info@welaskutus.fi
www.welaskutus.fi
Y-tunnus 1234567-9
ALV-numero FI12345678

Kaino Meikäläinen
Eteläkatu 14
80110 JOENSUU

Hei! Laskutusjärjestelmämme mukaan laskunne on erääntynyt. Pyydämme maksamaan laskun pikaisesti laskun viitenumeroa käyttäen. Mikäli lasku on jo maksettu, tämä muistutus on aiheeton eikä aiheuta toimenpiteitä teille. Mikäli teillä on kysyttävää laskutukseen tai muuten palveluun liittyen, otattehan yhteyttä info@welaskutus.fi

	Määrä	a-hinta	Yhteishinta €
Nimi	1	15,00	15,00 €
Housut	1	10,00	10,00 €
T-paita	1	15,00	15,00 €
T-paita	1	40,00	40,00 €
Laukku	1	10,00	10,00 €
Huivi	1	4,75	4,75 €
Hanskat			
		Muistutuskulut €	5,00 €
		Viivästyskorko €	0,25 €
		Maksettavaa €	100,00 €

Eräpäivä 17.10.2025

Viitenumero 02938404

Yhteensä: 100,00 €

MAKSUMUISTUTUS

Päivämäärä 2.10.2025

Laskun numero 137

Viitenumero 02938404

Asiakasnumero 012345

Alkuperäisen laskun eräpvm. 17.9.2025

Maksuehdot 14 pv netto

Eräpäivä 17.10.2025

Huomautusaika 7 vrk

Viivästyskorko 7,00 %

WElaskutus
Mallikuja 123
01000 Joensuu
info@welaskutus.fi
www.welaskutus.fi
Y-tunnus 1234567-9
ALV-numero FI12345678

Kaino Meikäläinen
Eteläkatu 14
80110 JOENSUU

Hei! Laskutusjärjestelmämme mukaan laskunne on erääntynyt. Pyydämme maksamaan laskun pikaisesti laskun viitenumeroa käyttäen. Mikäli lasku on jo maksettu, tämä muistutus on aiheeton eikä aiheuta toimenpiteitä teille. Mikäli teillä on kysyttävää laskutukseen tai muuten, otattehan yhteyttä info@welaskutus.fi

Nimi
Keikkalippu sis. toimituskulut

MAKSUMUISTUTUS
Päivämäärä 2.10.2025
Laskun numero 123
Viitenumero 02938491
Asiakasnumero 012345
Alkuperäisen laskun eräpvm. 17.9.2025
Maksuehdot 14 pv netto
Eräpäivä 17.10.2025
Huomautusaika 7 vrk
Viivästyskorko 7,00 %

Määrä	a-hinta	Yhteishinta €
1	79,79	79,79 €

Muistutuskulut €	5,00 €
Viivästyskorko €	0,21 €
Maksettavaa €	85,00 €

Yhteensä: 85,00 €

Eräpäivä 17.10.2025

Viitenumero 02938491

WElaskutus
Mallikuja 123
01000 Joensuu
info@welaskutus.fi
www.welaskutus.fi
Y-tunnus 1234567-9
ALV-numero FI12345678

Kaino Meikäläinen
Eteläkatu 14
80110 JOENSUU

Hei! Laskutusjärjestelmämme mukaan laskunne on erääntynyt. Pyydämme maksamaan laskun pikaisesti laskun viitenumeroa käyttäen. Mikäli lasku on jo maksettu, tämä muistutus on aiheeton eikä aiheuta toimenpiteitä teille. Mikäli teillä on kysyttävää laskutukseen tai muuten, otattehan yhteyttä info@welaskutus.fi

Nimi
Keikkalippu sis. toimituskulut

Määrä	a-hinta	Yhteishinta €
1	79,79	79,79 €

Muistutuskulut €	0,00 €
Viivästyskorko €	0,11 €
Maksettavaa €	79,90 €

Yhteensä: 79,90 €

Eräpäivä HETI

Viitenumero 02938491

Tässähän tulee ihan nälkä.

Luinkin ruokalaskun pienentämisestä juuri lehtijutun.

Ruokaan törsääminen on ollut yksi Kainon paheista, ja nyt hän päättää testata lehtijutussa kerrottua budjettia ruokakulujen hillitsemiseksi.

Talousuutiset

20. Syyskuuta ■ Worry Escape

“Ruokailut koostuvat ruoasta kotona ja ruoasta koulussa”

Ruoan hinnan nousulle ei näy loppua – paljonko ruoka maksaa kuukaudessa

Ruoan hinta on noussut jyrkästi viime vuosien aikana

Suuri hinnan nousu näkyy kuluttajien ostokäyttäytymisessä ja ruokailutottumuksissa. Kolmannes kotitalouksista kertoo pärjäävänsä tekemällä harkittuja ostopäätöksiä. Yksinasuvat kuluttavat keskimäärin **234,00 € kuukaudessa ruokaan**. Artikkelissa on listattu kolme vinkkiä, kuinka pienennät omaa ruokabudjettiasi.

Tarkastele edellisen kuukauden ruokamenoja. Mihin sinulla menee eniten rahaa? Syötkö muualla kuin kotona? Tuleeko sinun tilattua ruokaa kotiin? Kotiin tilaaminen on pitkässä juoksussa erittäin kallista. Esimerkiksi jos keskiostoksesi on 15,00 euroa ja tilaat viitenä päivänä viikossa, tekee se vuodessa 3900 euroa. Löytyykö kuiteilta heräteostoksia? Kuinka paljon on yhteenlaskettu loppusumma

kuukauden ostoksille? Vertaa laske-maasi loppusummaa omiin menoisiin ja tuloihin. Onko sinulla tarvetta säättää ruokaan menevää rahan määrää vai oletko tyytyväinen budjettiisi? Tämän jälkeen päättää seuraavan kuukauden budjetti.

Suunnittele kuukauden ruokalista etukäteen. Yleensä päivän toinen pääateria syödään koulussa tai työpaikalla. Kuukauden ruokalistaan tulee siis miettiä kotona syötävät ruokailut. Suunnitelmaa tehdessä pohdi, minkä kokoisia annoksia valmistat. Keittoja ja laatikkoita on helppo valmistaa isommat annokset kerralla ja ruoka riittää useammaksi päiväksi. Suunnitelmaan kannattaa myös jättää väljyyttä ja suunnitella jämaruokapäiviä, jotta vältetään hävikiltä. Suunnitelman tekeminen auttaa hallitsemaan hävikkiä ja hutiostosten tekemistä. Noin 1,50 € maksava heräteostus kolmesti viikossa tekee 234,00 € vuodessa. Suunnittellessa on myös

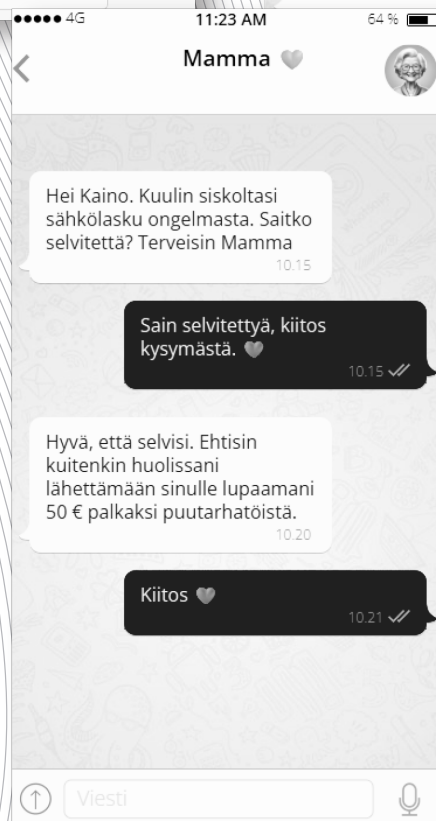
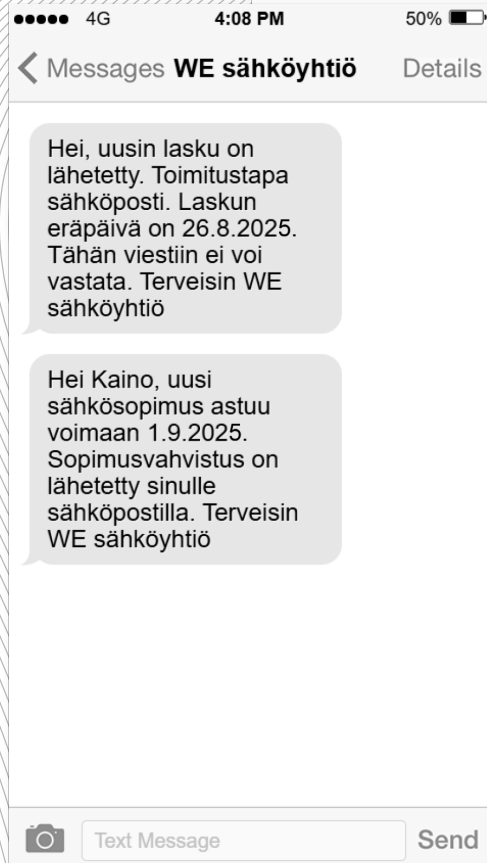
helpompi huomioida kaapista jo valmiiksi löytyviä raaka-aineita, kuten kuiva-aineita ja pakasteita.

Käy ruokakaupassa kerran viikossa. Heräteostosten minimoimiseksi kaupassa kannattaa käydä ruokailun jälkeen ja kauppalista tehtynä. Suhtaudu kriittisesti kanta-asiakkuuksiin sekä tarjouksiin ja mainoksiin, joita kohtaat kaupassa tai sosiaalisessa mediassa. Näillä on aina lähtökohtaisesti tarkoitus ohjata kulutuskäyttäytymistä. Muista vertailla kilo- ja yksikköhintoja kaupassa ja etsiä ruokaohjeita puolueettomien kotitalousalan toimijoiden kautta.

Lisävinkki: Opiskelijan ruokabudjetissa huomioi opiskelijalounaan hinta erikseen. Korkeakouluopiskelijat syövät ravitsevaa ruokaa kaikissa Kelan ateriatuen piirissä olevissa ravintoloissa. Jos oletetaan, että opiskelija syö joka arkipäivä **opiskelija-aterian**, se tekee yhteensä **68,00 € kuukaudessa**.

Ruokabudjetti kunnossa, mahtavaa! Samalla kännykkään tulee ilmoitus, ja Kaino huomaa sähkötyhtiöltä tulleet viestit.

Ota esille myös viestissä mainittu sopimusvahvistus.

Sopimusvahvistuksen teksti näyttää uuvuttavalta,
missähän täällä luki kuukauden arvio laskusta budjetointia varten.

WE-SÄHKÖYHTIÖ

Kaino Meikäläinen
Eteläkatu 14
80110 JOENSUU

MYNTISOPIMUSVAHVISTUS
Sähkönkäyttöpaikan osoite

Eteläkatu 14
80110 Joensuu

Sähkön myyjä
WE-SÄHKÖYHTIÖ

Sopimuksen voimaantulopäivä
1.9.2025

Tuote ja hinnat			
Pörssisähkö	Hinta	sis.alv	Voimassa
Perusmaksu	2,48€/kk	25,5%	1.9.2025 - 30.9.2025
Perusmaksu	5,00 €/kk	25,5%	1.10.2025 - voimassa toistaiseksi
Spot - tunti hinta		25,5%	1.9.2025 - voimassa toistaiseksi
Marginaali	0,60 c/kWh	25,5%	1.9.2025 - voimassa toistaiseksi

Viimeisen kuukauden toteutunut keskihinta (spot +marginaali) oli 5,67c/kWh.
Arvioitu vuosikulutus 1000 kWh/vuosi, jonka mukaan laskusi olisi noin 10 €/kk sisältäen perusmaksun.

Yllä olevissa hinnoissa näkyy ainoastaan sopimuksen tekohetkellä voimassa oleva arvolisävero. Tällä sopimusvahvistuksella hyväksyt, että sopimuksesi hinnat muuttuvat esitetyistä hinnoista arvolisäveron mukaisesti.

Sopimuksella laskutetaan perusmaksun ja marginaalin lisäksi tunneittain vaihtuva spot-hinta. Laskutuksessa käytetään Nord Pool Spotin Suomen hinta-alueen hintaa tunneittain. Toteutuneita spot-tuntihintoja voit seurata täältä: Nord Pool | Day-ahead prices

Tämä sopimus on tullut voimaan ja jatkuu tässä vahvistuksessa mainituin ehdoin, jollet kolmen viikon kuluessa tämän kirjeen lähettämisestä ilmoita vahvistuksen tai siinä mainittujen ehtojen sopimuksenvastaisuudesta. Jos tiedot poikkeavat sovitusta, pyydämme ystävällisesti ottamaan yhteyttä asiakaspalveluun (ma-pe 8-18).

Kuluttajasuojalain mukaan sinulla on 14 vuorokauden sopimuksen peruutusoikeus sopimuksen tekohetkestä. Jos sopimus peruuntuu vasta sähköntoimituksen aloittamisen jälkeen, olet kuitenkin velvollinen maksamaan myyjälle peruuttamisilmoituksen tekemiseen mennessä käyttämästäsi sähköstä. Näiden sopimusehtojen liitteenä on kuluttajasuojalain mukainen peruutusilmoitus.

Siltä osin kuin tässä sopimuksessa ei ole muuta sovittu, sovelletaan tähän sopimukseen kulloinkin voimassa olevia sähköntoimitusehtoja. Ehdot ja palveluhinnasto löytyvät WE-sähkönmyyjäsi verkkosivuilta www.wesahkoyhtio.fi/ehdot.

WE-sähkönmyyjäsi noudattaa henkilötietojen käsittelyssä siihen sovellettavaa lainsäädäntöä, kuten sähkömarkkina- ja tietosuojalakeja sekä EU:n yleistä tietosuojalainasetusta. WE-sähkönmyyjäsi tietosuojaseloste löytyy osoitteesta www.wesahkoyhtio.fi/tietosuojaseloste.

E-laskun tilaus: E-laskun voit tilata omasta verkkopankista käyttämällä asiakasnumeroa ja laskutusperustetunnusta: 111222333
Liitteet: sopimusehdot, tuotekohtaiset ehdot, lisäpalveluiden ehdot, palveluhinnasto, peruutusilmoitus

Sopimusvahvistus 16.8.2025

Asiakasnumero 123456
Asiakas Kaino Meikäläinen
Yhteystiedot +35844412345
malli.meikalainen@live.com

Laskun lähetystapa E-lasku

Käyttöpaikkatunnus ja jakeluverkko
123456789123456789
Sähköjakelu Oy

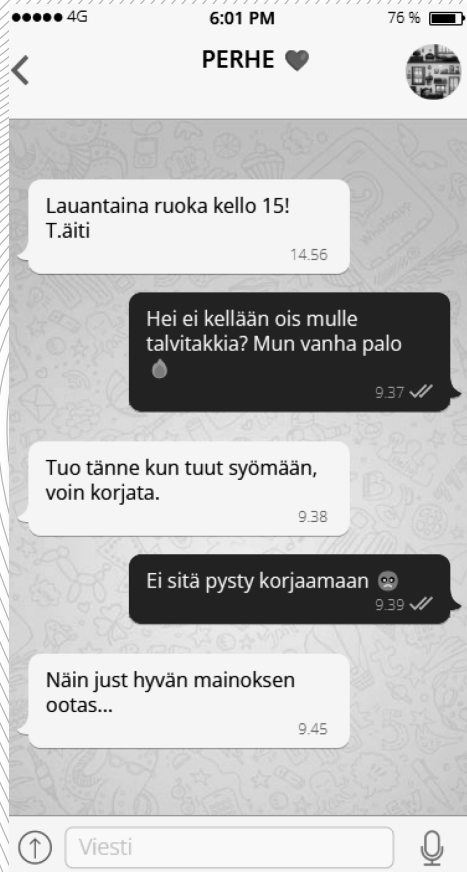
Sopimusnumero
2345678

Sopimuksen voimassaoloaika
Toistaiseksi voimassa

Kun Kaino on selvittänyt arvioidun hinnan,
kännykkään kilahtaa uusi viesti Perhechattiin.

Mitäs täällä keskustellaankaan?

Uusi talvitakki ostettu! Mitäs vielä pitäisi muistaa kirjata ennen laskutoimitusta?